

DAN PURIC

SĂ FII
ROMÂN!

DAN PURIC

Să fii român!

București,
2016

Cuprins

La frontiera dintre noi	5
Să fii român	7
Marx, Engels și... mămăica	8
Poartă spre sufletul nostru	20
Unde este poporul nostru?	22
Umorul românesc.....	48
Broasca de Galapagos și insula credinței	58
Un petic de cer	69
Ușa veche de la țară	72
Dreptul și dreptatea.....	83
Biserica	99
Trenul	101
Stația de tren	104
Contrastul salvator	107
Mici exerciții de identitate.....	109
Singurătatea tarii mele	113
Sângele Horii	115
Conștiința românească	119
Scrisoare către un prieten	124
Granița invizibilă	128
Dați drumul la cer!	167

La frontiera dintre noi

În urmă cu doi ani, am făcut o vizită în Basarabia. Iar Acolo, la granița aia, de butaforie, pusă cinic să despartă ceea ce este de nedespărțit, ne-a întâmpinat o prepeliță cu cozoroc. Era vameșa! Mică, pitică, grasă și îndoctrinată, se apropia de mașina în care stăteam cu pași rari și apăsați de destin antic grecesc, implacabil.

- Ștampilă roz, *avieți?* m-a întrebat ea dur, fără să mă privească, răsfoindu-mi pașaportul cu degetele ei făcute parcă să ancheteze documente, împodobite la unghii cu o oală stridentă de culoare roșie, care abia putea acoperi negreala adunată sub ele de-a lungul timpului. O vedeam cum scuipa calm, dar cu hotărâre, pe vârful fiecărui deget dând la o parte, cu o privire leneșă antrenată să ucidă timpul celui din față și cu sclipiri suspicioase, fiecare filă a pașaportului meu.

- Eu am ștampilă violet! i-am răspuns cu autoritate, privind-o drept în ochi.

Prepelița s-a speriat. Era pentru prima oară când i se-ntâmpla așa ceva. Simțea instinctiv, cum brusc, din vânător devenise vânat. Se citea în privirea ei agitată că nu fusese instruită în acest sens. Știa numai să atace, iar acum pentru întâia oară, vai, sistemul al cărui copil cuminte și răsfățat era, se dovedise ineficient.

LIBRIS

- Dar noi n-avem nevoie de ștampila violet! mi-a replicat ea în cele din urmă, încercând pentru o clipă să-și redreseze autoritatea pierdută.

- Da, dar eu am nevoie! i-am replicat necruțător. Era nimicită! La așa ceva nu se așteptase. Era obișnuită cu obedița din față, a celui anchetat! Și-atunci dintr-un atavic reflex de autoapărare, m-a întrebat ceva ce nu aparținea nicidecum pregătirii ei de vameșă la frontieră, ci mai degrabă dintr-o curiozitate ce răsărise pe neașteptate din panica ce o cuprinsese.

- Dar *matali*, di și-ai vinit așilea?

- Ca să *ti* iau! i-am răspuns brusc.

Prepelița și-a deschis pentru întâia oară ochii ei semiînchiși, prin care era obișnuită să spioneze viața și-n care am văzut, pentru o clipă dincolo de perplexitate, o mică uimire, plină de nostalgia faptului că nimeni n-o ceruse până atunci niciodată. Descumpănită, uimită, mă întrebă:

- Pi mini?!

- Da, *pi tini*, și-ntreaga Basarabie! i-am răspuns eu cu maximum de autoritate.

Femeia cu chipiu m-a privit îngrozită și făcând doi pași înapoi, mi-a spus cu tulburare în glas:

- O clipă, să-l întreb pe șefu'!

Apoi, am văzut-o cum se deplasa grăbită, găfâind ca o prepeliță mică și grasă ce intrase în panică pentru că simțise vânătorul, balansându-și greutatea de pe un picior pe altul ca să ajungă mai repede la „șefu” și să-i raporteze că la graniță a venit cineva nemaîntâlnit până acum care vrea s-o ia *pi ia* și întreaga Basarabie.

Să fii român

- Ce facem nene, cu Roșia Montană, o dăm sau n-o dăm? l-am întrebat eu într-o zi pe un țăran, într-un miez de vară, când făceam o mică excursie în Bucovina.

Țăranul părea că nu m-a băgat în seamă, dădea la coasă lăsând parcă întrebarea să cadă-n gol ca o jalnică inutilitate. Apoi s-a oprit o clipă, și-a scos pălăria și cu mâneca suflecată de la cămașă și-a șters transpirația de pe frunte.

A privit undeva, lung, în zare și apucându-se din nou de cosit, cu ochii aplecați în iarbă, îmi zise:

- O dăm măi băiete și pe asta! Le-o dăm, așa de sufletul morților, că ei săracii au nevoie. Nouă prăpădiților de aicea nu ne mai trebuie!

Ritmul de coasă crea o cadență care mă silea să gândesc altfel. Vedeam cum, rând pe rând, cad secerate firele înalte de iarbă și florile câmpului. Ceva mă tulbura. Eu veneam dintr-un timp zbuciumat, dintr-o Românie distrusă sufletește și economic.

Liniștea nefirească timpului tulbure de azi mă nedumerea. În fața mea, într-o deplină tăcere, țăranul dădea la coasă, ca de o eternitate. Nimeni și nimic nu-l grăbeau, era un fel de veșnicie ce-și vedea de treabă. Nu știam că, pentru o clipă, întâlnisem România Eternă.

Marx, Engels și...

mămăica

„Românii sunt un popor fără istorie, destinați să piară în furtuna revoluției mondiale. Ei sunt suporterii fanatiei ai contrarevoluției și vor rămâne astfel până la extirparea sau pierderea caracterului lor național, la fel cum propria lor existență, în general, reprezintă prin ea însăși un protest contra unei mărețe revoluții istorice. Dispariția lor de pe fața pământului va fi un pas înainte.”

(Karl Marx și Friedrich Engels –
„Opere complete” vol. 8 pag. 29)

Eram mic, să tot fi avut vreo șase anișori când mămăica, mama mamei, m-a luat de la țară, din mica comună de pe atunci din munții Buzăului, Nehoiu, ca să mă ducă la București să-nvăț carte. N-aveam de unde să știu, crescut acolo în oaza de fericire a copilăriei mele, înconjurat de munții aceia, plini de taine nespovedite ce respirau deopotrivă sălbăticie și libertate, că mă născusem într-un popor, care de-a

lungul existenței sale crease probleme așa de „grave” omenirii împiedicând-o de la un destin luminos!

Tot ce știam atunci era că familia mea, adică mama și tata, hotărâseră că spre binele meu, era necesar să fiu luat în grijă de mămăica, care locuia la București și-acolo să-ncep școala, pentru a putea învăța mai bine.

Ce mirare pentru copilașul acela de șase ani, care eram pe-atunci, venit brusc din mijlocul munților care semănau cu niște valuri imense verzi, încremenite de un zeu, ca pedeapsă că îndrăzniseră să se ridice până la cer și de pe marginea aceluia râu furtunos, Buzăul, ce-și prăvălea valurile nervoase printre stâncile și bolovanii ieșiți în cale ca o herghelie de cai sălbatici, galopând înnebuniți de atâta libertate, atunci când în fața lui se așternu o lume total străină. Ochii lui se forțau să vadă lucruri noi, care nu știu de ce, parcă dintr-un început îi oboseau sufletul cu un fel de tristețe tăcută ce semăna cu suspinul înfundat al unei suferințe îngropate într-un mare adânc de amar suflesc. Uriași triști, născuți suferinzi și condamnați definitiv să trăiască o viață cenușie, erau blocurile! Case imense puse una peste alta, cutii de ciment pline de igrasie sufletească ce adăposteau jucării singure, aruncate de cei care le folosiseră în groapa unui cumplit destin comun al suferinței. Ferestrele blocurilor aveau ceva din privirea ultimă a bolnavilor deznădăjduiți. Dincolo de ele, în tăcere pâlăpăia cu vulnerabilitatea candeliei rămasă fără ulei, existența nefericită a oamenilor. Ajunsesem în București, capitala țării!

– *Uite!* mi-a spus mama înainte de plecare.

– Ai aici o punguliță cu bănuții tăi ca să-ți plătești tramvaiul! Douăzecișicinci de bani pentru clasa a II-a și treizeci de bani pentru clasa I-a!

Rețin figura ei: blândă, frumoasă ca o zână blondă coborâtă din poveste ce avea în priviri o lumină, care-n timp ce-mi vorbea, mă invadea ca un soare de vară în fața căruia sufletul meu se odihnea lin ca într-o pace nemaigăsită până atunci. Mai târziu aveam să aflu că lumină care-mi dăruia atât de firesc acea unică pace, era dragostea mamei.

Așa am plecat eu în lume atunci, cu dragostea ei și cu pungulița cu bani! Iar toate acestea trebuia să-mi fie de folos și să mă-ntărească, căci lumea cea nouă venea peste mine, revărsându-se necruțător și măturând totul în cale-i: cerul senin al copilăriei mele, liniștea de basm a satului și mai ales aerul libertății pe care-l respirasem până atunci. Și totuși nu eram singur, în fața acestei situații neașteptate stătea ca un zid neclintit, mămăica!

O înfrunța cu o tărie fantastică venită cumva din adâncurile neamului, ținându-mă strâns de mână ca nu cumva valurile acelea de cumplită tristețe sufletească să mă smulgă de lângă ea. Instinctiv la rândul meu, o strângeam și eu cât puteam de tare cu mâna mea mică de copil. Nu vroiam să mă pierd, dar simțeam cu toată ființa că mai presus de toate nu vroiam *s o pierd!* Țineam în mâna-mi tremurândă, *trecutul meu!* Iar trecutul meu încă nu murise! Mergea pas la pas cu mine și mă-nvăța în tăcere cum să-nfrunt viața și mai ales... viitorul!

Dar iată că în sfârșit a sosit și ziua miraculoasă a întâlnirii mele cu acel lucru necunoscut mie, despre

care auzisem atâtea și care-mi stârnise o teribilă curiozitate: tramvaiul!

Era un fel de tren mai mic ce părea o jucărie făcută special pentru oamenii mari. Colorat în roșu, străbătut de la un capăt la altul de o dungă de vopsea de un galben spălăcit, părea singurul lucru mai viu care traversa orașul mare și trist. Ca la un semn, ușa jucăriei se deschise în fața ochilor mei mirați, ca un imens evantai. Mă simțeam fascinat de acest mecanism miraculos și cu mare emoție am călcat pe treapta apărută ca din senin sub pasul meu ca și cum totul ar fi fost un număr incredibil de iluzionism. Am urcat în tramvai. Ochii mei plini de mirare îl cercetau. Călătorii, tăcuți, triști și singuri păreau că sunt acolo de când lumea. Ce biserică părăsită de Dumnezeu, părea tramvaiul în care oamenii își murmurau în gând în loc de rugăciuni, deznădejdea vieții lor de fiecare zi?!

Imediat lângă scara de la intrare pe un scaun pus transversal și-nconjurat de jur împrejur ca o mică fortăreață construită din lemn, acum îmbătrânit și lustruit de vreme, era ghișeul de bilete. Acolo în cetatea aceea mică, trăia din vremuri imemorabile o ființă ciudată ce semăna cu o cloșcă țanțoșă cu ochi ageri, atentă la orice mișcare, o doamnă grasă cu privire rea care se vedea că certa în gând până și aerul din tramvai considerând pesemne că mergea gratis, fără să scoată bilet... era taxatoarea!

Cu mâna tremurândă, plin de emoție, mi-am desfăcut pungulița dăruită de mama și-am căutat să găsesc miraculoasa fisă de douăzecișicinci de bani.

Ne suiserăm în vagonul din spate, cel de clasa a II-a. Era mai ieftin cu cinci bani! Am prins bine

mica monedă în degetele mele mici de copil și plin de emoție cu mâna întinsă m-am îndreptat spre taxatoare.

– *Niciodată să nu mai plătești la comuniști!* am auzit o voce puternic venită din senin ca un tunet și-n același timp am simțit cum o palmă mă lovește zdrăvăn peste mână.

Era mămăica! Mie nu-mi venea să cred! Nu știam ce se-ntâmplase? Unde am greșit? Și-apoi nu știam nimic despre acei oameni numiți comuniști! Și oare ce legătură să fi avut ei cu biletul meu de tramvai?!

Simțeam cum fulgerător în căpșorul meu, o lume se sfărâmă în fracțiuni de secundă, pentru ca la orizont să apară pentru o clipă raza de lumină a unei alte lumi pe care n-aveam de unde s-o știu, dar care parcă-mi strigase, preț de o clipă: „uite, exist!...”

Cu mâna-mi tremurândă încă de emoția evenimentului petrecut, cu ochii fișți, nedumeriți la mămăica care mă trezise la realitatea altei lumi, am pus încet pe băjbăite mica monedă de douăzecișicinci de bani, înapoi în pungulița dată de la mama.

Ca printr-o minune făcută de bunul Dumnezeu, cloșca cea rea din mica fortăreață,... taxatoarea cu privire rea, ageră și necruțătoare, de data aceasta nu observă nimic. Pesemne că atunci, exact în clipa aceea atât de tulburătoare pentru mine, aripa unui înger ocrotitor i-a acoperit ochii. Nedumerit tremuram încă de emoție! Simțeam cu toată ființa că eram la granița dintre două lumi. Lumea fortăreței construită din lemn, unde stătea cloșca cea rea și lumea unei vaste libertăți pe care mi-o arătase pentru o clipă mămăica!

În tramvai, tristețea se prăvălea pe ferestre, odată cu lumina cenușie ce invadea încet și sigur geamurile murdare, neșterse de praf ale vagonului de clasa a II-a, așezându-se încet, pe nesimțite ca o pulbere fină de necaz măcinat de timp pe umerii triști și umiliți de viață ai călătorilor. Ziua părea o noapte nedormită demult în a cărei neodihnă, visele nu-și mai puteau găsi cuiabar și de aceea părea că stătea ghemuită, ascunsă, printre călători, înfășurată într-o mantie invizibilă de durere.

Mămăica privea undeva departe. Ochii ei mari albaștri, plini de lumină curată, chemau parcă-n ajutor depărtări de mult apuse. Cu degetele groase, mici și agile ca niște cârnăciori ce tocmai se atinseseră de grătar, cloșca vigilentă cu privire rea, taxatoare, număra cu febrilitate banii încasați de la călători. Un dor cumplit de munții mei de la țară, mă apucase!

Simțeam cu toată ființa cum tramvaiul în care călătoream, părea un coșciug ce traversa cu zgomot scrâșnit de metal orașul mare, ce-mi părea un nesfârșit cimitir. Era România în care mă născusem și pe care o respingeam de pe atunci cu toată ființa. Undeva, lângă fereastra murdară, cu privirea ațintită într-un trecut știut numai de ea, stătea mămăica, mama mamei. Ea era *rădăcina României* din care mă născusem și pe care o iubeam cu toată ființa mea. Zilele au trecut apoi, una după alta cu pași mărunți, meschini și nevrotici de parcă stăteau la o infinită coadă așteptând cu nesfârșită deznădejde să vină și pentru ele, suratele lor, „zilele mai bune!”. În multe tramvaie am urcat de atunci, dar niciodată n-am mai îndrăznit să scot mica monedă de douăzecișicinci de

bani ca să-mi plătesc biletul. Frica față de cloșca cea rea, taxatoarea fusese anulată definitiv prin acea autoritate tainică, neexplicată a mămăicăi. Simțeam că prin gestul acela paradoxal de a nu respecta „legea” cu o putere incredibilă, rostuiuse lucrurile acelei lumi ilegite, într-o ordine superioară, organică de la care ea nu făcea nicio concesie. Mămăica mă-nvăța să fac „blatul”! așa s-ar fi putut traduce în termenii supraviețuitorului ghetoului în care mă născusem. Dar eu simțeam că nu era vorba de așa ceva, de o șmecherie mică, de evaziunea minimă ce dădea satisfacție pușcăriașului civil, ci de un refuz ființial, fundamental, organic de a legitima o lume a impoziturii ce sufoca lent și sigur, respirația firească a acestei țări.

Dar, într-o zi, iată am fost înconjurați în tramvai de vreo patru persoane ciudate îmbrăcate la fel, ca într-un fel de uniformă. Pentru copilul din mine, semănau cu niște insecte mari în căutare de hrană. Aveau mișcări stranii, nefirești, ce denunțau în tăcere un gând ascuns.

Erau controlorii!... Ne prinseseră fără bilet! Și totuși ce ciudat?! Fără să schițeze nici cel mai mic gest de teamă, am văzut spre uimirea mea cum mămăica îi privea cumva de sus, cu o distanță aristocratică ce umplea spațiul cu aerului unui infinit respect ce i se datora, încât am fost martorul unei teribile și neprevăzute răsturnări de autoritate, care-mi lăsase uluitoare impresie că, de fapt, mămăica îi prinsese pe ei asupra unui flagrant! Insectele în uniformă erau total derutate. Mișcărilor lor stranii cu gând ascuns se topiseră ca prin minune în forme

umile ce se mișcau dezorientate într-o lume nouă pe care nu o cunoșteau.

— *Vă rog să mă urmați!* le-a spus ea uniformelor uluite, cu același glas teribil cu care mă avertizase pe mine să nu mai plătesc niciodată la comuniști.

Insectele s-au supus umile și-au coborât rând pe rând în urma noastră din jucăria cea mare, numită tramvai. Ochii mei de copil uimit vedeau cum, în contrast cu pașii lor servili, mămăica pășea cu o incredibilă și admirabilă autoritate feminină, înfigând parcă în asfalt cu tocurile, jaloanele unei demnități indestructibile. Și parcă de atunci, fără să vreau, în ciuda unei lumi supuse, urmăresc acei pași, care făceau să vibreze aerul de frumusețea unei puteri necunoscute.

Bieții controlori! Îi văd și acum; păreau niște ecouri slabe și rătăcite tragic într-o peșteră, ce-și căutau cu disperare vocea care le născuse.

În fața noastră se ridica o clădire bolnavă, de o ciudată singurătate: Miliția!

La intrare, de o parte și de alta, nemângâiate de nicio boare de vânt, stăteau suspendate, într-un gol de viață, cu o distanță tristă între ele, două steaguri; tricolorul și un steag roșu, decolorat de ploaie.

Se putea citi de la distanță, cu ochiul liber că nu se simpatizau deloc între ele. Și nu știu de ce tocmai lucrul acesta m-a făcut să-mi amintesc pe moment de acea cumplită prăpastie de viață ce se ridica nemi-loasă, între lumea îngustă și captivă din fortăreața taxatoarei și cea plină de taina libertății ce se ridica atât de puternic din sufletul mămăicai.